

Olsztyn, dnia 18.02.2026 r.

dr hab. Marta Romańczuk-Grącka, prof. UWM

Katedra Prawa Karnego i Prawa Wykroczeń

Wydział Prawa i Administracji

UWM w Olsztynie

Recenzja pracy doktorskiej mgr Nikoli Koczy
pt. „Przestępstwo nie alimentacji w polskim prawie karnym. Zasadność
utrzymywania karalności w art. 209 k.k.”

1. Wybór tematu rozprawy

Recenzowana rozprawa poświęcona jest zagadnieniom kryminalizacji i penalizacji zachowania polegającego na uchylaniu się od obowiązku alimentacyjnego. Problematyka przestępstwa nie alimentacji stypizowanego w art. 209 k.k. stanowi wprawdzie przedmiot dość licznych analiz prawnych, teoretycznych oraz praktycznych, jednak wraz z nowelizacją z 23.03.2017 r. w dużej mierze uległy one dezaktualizacji. Brakowało również dotąd oceny tego zagadnienia z perspektywy zasad polityki kryminalizacyjnej, w szczególności konstytucyjnych testów przydatności, konieczności i proporcjonalności regulacji prawnokarnej. Dlatego też uważam temat za ambitny, wymagający nie tylko wiedzy, ale również precyzyjnego i konsekwentnego, spójnego wywodu.

Celem Autorki jest próba odpowiedzi na pytanie, czy utrzymywanie karalności w art. 209 k.k. jest konieczne, przydatne i proporcjonalne z punktu widzenia art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, co stanowi trafne określenie głównego problemu badawczego. Mając na uwadze całość opracowania naukowego, podjęcie przez Panią mgr Nikolę Koczy próby analizy tytułowego zagadnienia zasługuje w pełni na aprobatę, bowiem praca ta wpisuje się w niezwykle potrzebny nurt badań na styku prawa karnego i konstytucyjnego.

2. Metodyka pracy

Autorka dysertacji w pełni przekonująco przedstawiła powód przeprowadzenia badań w tytułowym przedmiocie. W bardzo klarowny sposób określiła także cel badań oraz główny problem badawczy.

Rozprawa doktorska mgr Nikoli Koczy ogólnie rzecz biorąc ma charakter rozważań teoretyczno-prawnych wzbogaconych badaniami empirycznymi. Tym samym dysertacja powstała przy zastosowaniu wielu uzupełniających się metod badawczych. Autorka we wstępie prezentuje wykorzystane metody badawcze: formalno-dogmatyczną, analizy i konstrukcji logicznej, a także analizy statystycznej. *De facto* przeprowadziła również sondaż diagnostyczny nazywając go badaniami ankietowymi.

Metoda formalno-dogmatyczna, znana również jako dogmatyczno-prawna, stanowiła podstawę do analizy obowiązujących przepisów prawnych, a także analizy poglądów doktryny. Nie ma wątpliwości, że cała praca jest napisana z zachowaniem zasad wspomnianej metody.

Metoda analizy i konstrukcji logicznej opierająca się m. in. na logicznym rozumowaniu przyczynowo-skutkowym, posłużyła Autorce do porównania regulacji sprzed i po nowelizacji z 23.03.2017 r., w wyniku którego mogła sformułować wnioski dotyczące celowości tych zmian.

Uzupełnieniem powyższej metody jest analiza statystyczna przeprowadzona zasadniczo w tym samym celu, jednak odnosząca się do fenomenologii porównawczej przestępstwa niealimentacji sprzed i po wspomnianej nowelizacji. Wyniki analizy uwzględniającej dane dotyczące m.in. ilości wykrytych przestępstw, osób skazanych, rodzajów wymierzonych kar oraz egzekucji komorniczej, pozwoliły Doktorantce sformułować odpowiednie wnioski dotyczące skuteczności regulacji prawnokarnej w obecnym kształcie.

W badaniu opinii społecznej Autorce zależało na uzyskaniu informacji o nastawieniu respondentów do przedmiotowego zachowania, czy jest ono odbierane w sposób uzasadniający zastosowania środków penalnych do jego ograniczenia.

Wymienione metody zasadniczo wzajemnie się uzupełniają i pozwalają na przeprowadzenie wielopłaszczyznowej analizy uprawniającej do konstruowania ciekawych wniosków. Niestety we wstępie nie określono metod badań empirycznych (sondażu diagnostycznego), co z pewnością dopełniłoby opis metodologiczny badań. Tym bardziej szkoda, że badania te jako własne, stanowią zwykle cenną część pracy badawczej i warto je

podnieść do takiej rangi już na samym wstępie. Autorka poświęciła zapewne wiele czasu i zaangażowania, aby je przeprowadzić. Tymczasem niezbędne dane pojawiają się dopiero na dalszych kartach pracy i to w zakresie nie dość wystarczającym, o czym mowa w dalszej części recenzji.

W zakresie badań empirycznych zastosowano *de facto* metodę sondażu diagnostycznego przy zastosowaniu techniki ankietowej.

Doktorantka przytoczyła wykaz 42 aktów prawnych (wraz z projektami ustaw), zbiór w liczbie 317 pozycji literatury naukowej oraz łącznie 139 orzeczeń sądów, a także inne źródła. Jest to materiał umożliwiający prowadzenie dogłębnych analiz i formułowanie wiążących wniosków. Na szczególną uwagę zasługuje liczba poddanych analizie orzeczeń sądowych, co pozwala szczególnie docenić praktyczne walory ocenianej pracy.

Podsumowując rozważania w tej części recenzji uważam, że praca doktorska Pani mgr Nikoli Koczy spełnia wszystkie wymagania stawiane pracom naukowym pod względem metodologicznym, a dostrzeżone bardzo drobne usterki formalne, trudne do uniknięcia na wczesnym etapie pracy naukowej, są łatwe do usunięcia pod warunkiem ich dostrzeżenia, na co zwrócić uwagę ma niniejsza recenzja. Ocena formalnej strony pracy doktorskiej wymaga bowiem tego, aby wszelkie zauważone niezgodności podkreślić i wyraźnie zasugerować potrzebę ich usunięcia na etapie przygotowywania pracy do jej opublikowania, co niniejszym czynię, w pełnym przekonaniu, że Autorka zechce to uczynić.

3. Struktura pracy

Praca jest składowa z dziewięciu rozdziałów, poprzedzonych wstępem i zamkniętych zakończeniem. Liczy łącznie 286 stron, w tym 248 stron właściwego tekstu. Zwykle prace doktorskie są bardziej obszernie, jednak w tym przypadku syntetyczny wywód należy uznać za walor. Autorka konsekwentnie zmierza do realizacji założonego celu badawczego i utrzymuje się stabilnie w głównym nurcie rozważań. Przez to praca jest uporządkowana i czytelna.

Każdy rozdział jest usystematyzowany w dalszych jednostkach podziału zgodnie z zasadami tekstu naukowego oraz podzielony na podrozdziały, a niekiedy na podpunkty. Przyjętą przez Doktorantkę kolejność prezentowania poszczególnych zagadnień należy uznać zasadniczo za logiczną i poprawną. Jedynie rozdziały V, VI i VII pozbawione są wewnętrznego podziału na pomniejsze części, co w sposób bardzo widoczny odróżnia je od innych. Należy zauważyć również, że są one znacznie mniej obszerne, stąd rodzi się pytanie, czy nie można byłoby ich połączyć pod wspólnym uogólnionym tytułem.

Jako walor pracy należy podkreślić, że jej struktura stanowi przemyślaną przez Autorkę koncepcję, zgodnie z którą każdy z rozdziałów (oprócz wspomnianych wyżej rozdziałów V, VI, VII) rozpoczyna uwagami wstępnymi i zwieńczony jest syntetycznym podsumowaniem. W obszernych opracowaniach naukowych, w tym pracach doktorskich, jest to bardzo pomocne w uporządkowaniu tekstu oraz usystematyzowaniu wniosków. Doktorantka słusznie narzuciła sobie tę regułę, co z pewnością uchroniło ją od dowolności stawianych tez i pozwoliło zwieńczyć dysertację logicznymi wnioskami końcowymi.

Wstęp zawiera uzasadnienie wyboru tematu. Autorka pokrótce charakteryzuje w nim przyjętą koncepcję i strukturę pracy, jak również dokonuje prezentacji użytych na potrzeby dysertacji metod badawczych.

Rozdział I ma poniekąd charakter wprowadzający w problematykę przestępstwa niealimentacji w ujęciu historycznym, wzorców jego regulacji w kodyfikacjach karnych z 1932 r., 1969 r., jak również 1997 r. do czasu wejścia w życie nowelizacji tegoż kodeksu z dnia 23 marca 2017 r.

Rozdział II poświęcono problematyce wspomnianej nowelizacji, ze szczególnym uwzględnieniem jej *ratio legis*, poglądów doktryny oraz analizy danych statystycznych dotyczących przestępstwa niealimentacji przed i po zmianie jego regulacji.

Rozdział III obejmuje szczegółową charakterystykę znamion czynu zabronionego niealimentacji według klasycznej kwadryki ich podziału, jednak z dużym rozwinięciem problematyki przedmiotu ochrony.

Rozdział IV został poświęcony charakterystyce kar, środków karnych, a także ich funkcji w odniesieniu do przedmiotowego typu przestępstwa. Omówione tu zostały specyficzne dla niego klauzula niekaralności i odstąpienie od wymierzenia kary.

Rozdział V poświęcono prezentacji form stadialnych przestępstwa niealimentacji.

Rozdział VI stanowi przegląd postaci zjawiskowych tytułowego przestępstwa.

Rozdział VII obejmuje zagadnienia zbiegu przestępstw oraz zbiegu przepisów ustawy.

Rozdział VIII został poświęcony pozakarnym środkom zwalczania niealimentacji, poczynając od zagadnień egzekucji świadczeń do przepisów ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz Konwencji o prawach dziecka w zakresie zapewnienia zaspokojenia finansowych potrzeb dziecka.

Rozdział IX stanowi analizę zagadnienia dopuszczalności kryminalizacji zjawiska niealimentacji z perspektywy zasady proporcjonalności oraz klauzul limitacyjnych określonych w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Jest to rozdział finalny, rozstrzygający wątpliwość wyrażoną przez Doktorantkę w głównym problemie badawczym, czy utrzymywanie karalności w art. 209 k.k. jest konieczne, przydatne i proporcjonalne z punktu widzenia ustawy zasadniczej.

Pracę wieńczy Podsumowanie, w którym Autorka nie tylko dokonuje podsumowania, ale stara się udzielić odpowiedzi na postawione we wstępie pytanie badawcze.

Przyjęty przez Doktorantkę podział treści i kolejność wywodów uznać należy za poprawne. Widoczne jest uporządkowanie poszczególnych zagadnień, w którym jedno wynika z drugiego, co czyni strukturę pracy przemyślaną i komplementarną. Odnosząc się do wewnętrznej struktury poszczególnych rozdziałów, stwierdzić należy, że kolejność poszczególnych zagadnień jest prawidłowa, a zamierzenia Autorki zostały wyraźnie sprecyzowane.

4. Treść rozprawy

Ogólna ocena merytorycznej zawartości pracy jest bardzo wysoka. Rozważania są spójne, poparte poglądami doktryny oraz orzecznictwa, właściwie powiązane, wnikliwe, a formułowane wnioski należyte uzasadnione. W tej płaszczyźnie recenzowana praca jest dowodem na opanowanie przez Doktorantkę warsztatu naukowego, niezbędnego do uzyskania stopnia doktora. Krótka charakterystyka rozdziałów pozwoli wskazać argumenty na uzasadnienie tej tezy, a jednocześnie zwrócić uwagę na pewne kwestie polemiczne.

Rozprawę rozpoczyna **wstęp**, w którym Doktorant formułuje główne założenia metodologiczne pracy. W związku z brakiem osobnego rozdziału poświęconego tym kwestiom uważam, że we wstępie można było bardziej szczegółowo omówić poszczególne metody

badawcze, zwłaszcza w odniesieniu do własnych badań empirycznych, co zaznaczono już w pkt 2 Recenzji.

Rozdział I stanowi analizę historyczną kryminalizacji zjawiska niealimentacji. Analiza ta jest przeprowadzona z perspektywy ewolucji polskiego porządku prawnego. Jest przeprowadzona chronologicznie, zgodnie z zasadami metody historycznoprawnej. Szkoda że metoda ta nie została wskazana w założeniach metodologicznych pracy, bowiem jest zastosowana prawidłowo i wzbogaca warstwę merytoryczną o wnioski płynące z porównania kolejnych regulacji zjawiska niealimentacji i wpływu wcześniejszych sposobów regulowania na późniejsze. Doktorantka nie ogranicza się do prezentacji wyłącznie zakresu znamion tych czynów, ale obejmuje także poglądy doktryny oraz orzecznictwa z okresu obowiązywania poszczególnych kodeksów karnych. Dobór źródeł historycznych jest kompletny, analiza wyczerpująca, a ekspozycja poszczególnych jej elementów właściwa. Autorka słusznie rzuca światło na spór wokół wykładni „nędzy” i „niedostatku” pod rządami kodeksu z 1932 r., szczególnie jaskrawy w okresie PRL, jak również rozprawia się z problematyką znamion „złośliwości” i „uporczywości” u progu kodyfikacji z 1969 r. Trafnie eksponuje i podsumowuje spór o wykładnię „obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie” w kodeksie z 1997 r. do tzw. noweli marcowej z 2017 r.

Rozdział II poświęcono zakresowi rządowego projektu nowelizacji z 23 marca 2017 r., analizie uzasadnienia, ocenie skutków tej regulacji dokonanej przez środowiska praktyków oraz przedstawicieli doktryny prawa karnego. Chcąc dokonać analizy empirycznej, Autorka wykorzystała publicznie dostępne dane statystyczne, eksponując te, które dotyczą wprost przestępstwa niealimentacji. Rozdział przedstawia tym samym cenną analizę tego projektu, co jest wartościowe z wielu powodów. Zbiega się tu wiele metod badawczych, analiza formalno-dogmatyczna, analiza dokumentów oraz analiza statystyczna. Doktorantka podeszła do zadania z dużym zacięciem badawczym, powołując się nie tylko na literaturę, ale również na liczne druki sejmowe, dokumenty Rządowego centrum Legislacji oraz statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości, dokonując ich pogłębionej analizy. Z satysfakcją należy odnieść się do jej wniosków na temat wewnętrznej sprzeczności uzasadnienia do projektu nowelizacji marcowej w zakresie „nieostrego i rodzącego trudności dowodowe” znamienia skutku w postaci niemożności zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, który jednocześnie był na tyle kontrowersyjny, aby nie stanowić znamienia w typie podstawowym, ale już nie na tyle trudny dowodowo, by definiować typ kwalifikowany niealimentacji. Słusznie wskazuje na wątpliwości co do argumentacji odwołującej się do wzmocnienia praw podmiotowych

wynikających z gwarancji konstytucyjnych wsparcia rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. Po pierwsze bardziej chodziło o ograniczenie wypłat z Funduszu Alimentacyjnego, na co projektodawca wskazał wprost. Po drugie nie wyjaśnił, w jaki sposób proponowane zmiany miały realnie doprowadzić do realizacji takiego celu. Można by w tym kontekście podnieść ogólną refleksję na temat wagi uzasadnienia projektów nowelizacji ustaw karnych, jak ich słaba jakość wpływa na wykładnię funkcjonalną projektowanych przepisów i czy powody kryminalizacji w nich wskazane stanowią w istocie *ratio legis*.

Doskonale udała się Doktorantce analiza skutków regulacji w ocenie środowisk przedstawicieli zawodów prawniczych i organizacji społecznych. Ukazuje, jak liczne uwagi zostały pominięte w dalszych etapach procesu legislacyjnego, co na szczęście nie dotyczyło wszystkich.

Osobnej analizy doczekało się znamię narażenia na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych w kontekście granic kryminalizacji. Tutaj pojawił się dość specyficzny błąd, ponieważ Autorka używa zarówno w śródtytule, jak i w treści w nim zawartej określenia „zakresu penalizacji”. Traktowanie obu pojęć synonimicznie jest dość powszechne w literaturze prawa karnego, natomiast przy bliższym spojrzeniu, zwłaszcza z perspektywy polityki kryminalizacyjnej okazuje się, że tak nie jest. To że kryminalizacja następuje jednocześnie z penalizacją nie uprawnia do używania tych określeń zamiennie. Kryminalizacja odpowiada określeniu znamion ustawowych, a penalizacja, opatrzenia określonego typu zachowania względnie oznaczoną sankcją karną, stąd w miejscach, gdzie Autorka pisze o penalizacji zachowania, czyni to zasadniczo poprawnie, ale tam, gdzie ustala „zakres penalizacji” odnosząc się do znamion, a nie zagrożenia ustawowego, nie można mówić o precyzji. Pomijając to drobne uchybienie formalne, wnioski Autorki są całkowicie trafne, w istocie bowiem zakres kryminalizacji znacznie się zwiększył w wyniku rezygnacji ze znamienia narażenia na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb uprawnionego w typie podstawowym.

Podjęta przez Doktorantkę analiza statystyczna w odniesieniu do struktury i odsetka wymierzanych kar wobec osób skazanych za przestępstwo niealimentacji wprowadza nie budzący wątpliwości obraz tendencji spadkowej co do orzekania kary izolacyjnej, a jednocześnie zmniejszenia proporcji kar pozbawienia wolności orzeczonych wraz z warunkowym zawieszeniem ich wykonania w stosunku do ogółu orzeczonych kar pozbawienia wolności. Brakuje jednak wniosków, co z tej analizy wynika w przedmiocie postawionego przez Doktorantkę problemu badawczego. O czym świadczy ten spadek i czy przełom

widoczny w prezentowanej statystyce w roku 2016 odnosi się wyłącznie do osób skazanych na karę pozbawienia wolności za przestępstwo nie alimentacji, czy wszystkich skazanych na tę karę niezależnie od czynu głównego? Można było odnieść się również do poważnej zmiany wprowadzonej nowelizacją 1 lipca 2015 r., w której doszło do zmiany przesłanek orzekania kary ograniczenia wolności i zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności. Czy przełom w statystyce nie ma z nią związku?

Doktorantka słusznie rozlicza projektodawcę, a później ustawodawcę z deklarowanego celu nowelizacji – zwiększenia skuteczności egzekucji świadczeń alimentacyjnych. Statystyka zasadniczo ten wzrost potwierdza. Autorka poddaje jednak w wątpliwość, czy jest to wynik przedmiotowej nowelizacji. Trudno na to pytanie odpowiedzieć bez szerszego kontekstu badań.

Rozdział III poświęcony jest charakterystyce znamion niealimentacji. Analiza znamion jest w zupełności wystarczająca, tym bardziej, że liczne uwagi na temat poszczególnych znamion można wyczytać także w innych rozdziałach, przy czym Autorka odnosi się bardziej szczegółowo do przedmiotu ochrony. Jest to zasadne również z perspektywy tematu rozprawy doktorskiej, bowiem analiza dobra prawnego jest podstawowym elementem oceny zasadności kryminalizacji. Czyni to w sposób dokładny i wyważony, powołując się na reprezentatywny dla problematyki dobór źródeł doktryny, prezentując liczne sposoby definiowania dobra prawnego będącego przedmiotem ochrony, nie uchylając się przy tym od wyrażenia własnego stanowiska, skłaniając się do wniosku, że przedmiotem tej ochrony jest opieka.

W podrozdziale poświęconym podmiotowi ochrony Autorka dysertacji powróciła do regulacji kodeksowych z 1932 r. i 1969 r. Nie jestem pewna, czy to potrzebny zabieg, tym bardziej, że historycznym ujęciom znamion poświęcony był pierwszy rozdział historyczny. Niemniej rozważania są spójne i wartościowe.

Bardzo dobrze wypadają rozważania dotyczące strony przedmiotowej, zarówno w zakresie pogłębionej analizy znamienia czasownikowego „uchyla się” w powiązaniu ze źródłami obowiązku alimentacyjnego, jak również w odniesieniu do kwestii ustalenia terminu, od którego biegnie przedawnienie przestępstw trwałych formalnych, popełnionych z zaniechania. Przekonujące są rozważania na temat materialnego charakteru przestępstwa niealimentacji.

Strona podmiotowa przestępstwa niealimentacji została przedstawiona bardzo interesująco, choć nieco oszczędniej.

Analiza formalno-dogmatyczna zaprezentowana w tym rozdziale została przeprowadzona na bardzo wysokim poziomie.

Rozdział IV stanowi charakterystykę kar i środków karnych dotyczących przestępstwa z art. 209 k.k. Autorka zwraca uwagę na zasady sądowego wymiaru tych kar i środków, a także ich funkcje w odniesieniu do zjawiska niealimentacji. Szeroko odnosi się do mechanizmów redukcji karania, jak klauzula niekaralności i odstąpienie od wymierzenia kary jako specyficznych korzyści wynikającej z uiszczenia w całości zaległych alimentów przed upływem 30 dni od dnia pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego. Rozważania w tej kwestii są wartościowe, można było jedynie pokusić się o szerszą refleksję, czy taki kształt regulacji nie oznacza, że mamy do czynienia z tzw. kryminalizacją dyscyplinującą i czy taka funkcja kryminalizacji jest racjonalna z perspektywy funkcji prawa karnego.

Rozdział V stanowi prezentację postaci stadialnych przestępstwa niealimentacji. Omówiono tu z oczywistych względów głównie usiłowanie. Analiza została pogłębiona o kwestie usiłowania przestępstw z formalnych zaniechania, co w prawdzie bezpośrednio nie dotyczy przedmiotowego przestępstwa, ale stanowi tło do rozważań na temat możliwości usiłowania przestępstwa z narażenia w typie kwalifikowanym.

Rozdział VI stanowi omówienie postaci zjawiskowych przestępstwa nie alimentacji innych niż sprawstwo. Dość lakonicznie została potraktowana kwestia porozumienia przestępczego definiującego sprawców. Choć w praktyce, jak słusznie zauważyła Doktorantka każdy z rodziców odpowiada indywidualnie, to skoro już temat współsprawstwa wywołała, powinna spróbować odnieść się do kwestii odróżnienia go od sprawstwa koincydencyjnego. Ciekawy jest przykład sprawstwa polecającego, można by było jednak z łatwością podać też inne, albo przynajmniej w sposób formalno-prawny rozprawić się z pojęciem uzależnienia od poleceniodawcy. Tym bardziej, że przy omówieniu podżegania pojawia się podobny przykład „niezadowolonej partnerki” nakłaniającej do uchylania się od obowiązku alimentacyjnego. Warto byłoby różnicę pomiędzy sprawstwem polecającym a podżeganiem bardziej rozwinąć. Najszerzej odniesiono się do pomocnictwa, podkreślając te jego formy, z którymi najczęściej można mieć do czynienia w praktyce, czyli tzw. pomocnictwa intelektualnego i pomoc w ukrywaniu majątku lub dochodów. Nie mam zastrzeżeń co do sposobu rozstrzygnięcia wspomnianych kwestii jedynie zaznaczam, że w stosunku do analiz poczynionych w innych rozdziałach, ta przedstawia się dość skromnie. Podtrzymuję zdanie wyrażone na początku recenzji, że rozdział V i VI powinny zostać połączone w jeden obejmujący zarówno postaci stadialne, jak i zjawiskowe przestępstwa.

Rozdział VII został poświęcony możliwości stosowania zbiegów przestępstw i przepisów ustawy. Nie mam zastrzeżeń co do zakresu poruszonych wariantów zbiegów. Rozważania zostały oparte na właściwym doborze źródeł, jak również reprezentatywnym przeglądzie orzecznictwa. Są spójne, logiczne i trafne.

Rozdział VIII obejmuje bardzo istotne z perspektywy przedmiotu dysertacji zagadnienie związane z pozakarnymi środkami zwalczania nie alimentacji. Z uwagi na subsydiarność prawa karnego jest to ważne zagadnienie, któremu Autorka słusznie poświęca więcej uwagi. Ustawodawca poza przepisami karnymi ustanowił bowiem wiele innych gwarancji zabezpieczających prawo do świadczeń alimentacyjnych.

Rozdział IX obejmuje rozstrzygnięcie problemu dopuszczalności kryminalizacji zjawiska niealimentacji z perspektywy zasady proporcjonalności oraz klauzul limitacyjnych określonych w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, czy utrzymywanie karalności w art. 209 k.k. jest konieczne, przydatne i proporcjonalne. W pierwszej kolejności Doktorantka prezentuje istotę konstytucyjnych ograniczeń kryminalizacji, czyniąc to w sposób systematyczny, wnikliwy, w oparciu o szeroki dobór literatury oraz orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. W rozdziale tym prezentuje również wyniki badań ankietowych, jak sądzę własnych. Osobiście nie rozumiem omówienia ich dopiero we wnioskach do rozdziału IX. Uważam, że powinny zostać one bardziej wyeksponowane w pracy, powinna też być lepiej opisana procedura badawcza, wskazany czas, tryb przeprowadzenia badań, sposób dotarcia do respondentów, czy był to dobór losowy, czy też celowy. Wyniki natomiast są ciekawe i niewątpliwie wzbogacają pracę o element empiryczny.

W podsumowaniu Autorka zaprezentowała wnioski, będące wcześniej podsumowaniem każdego z rozdziałów. Zostały one przedstawione w sposób czytelny oraz należycie uargumentowane. Stanowią przyczynek do dalszej dyskusji, niezwykle potrzebnej w ocenianej materii. Praca ma charakter czytelny, dzięki spójnej strukturze i konsekwentnym wywodom Doktorantka osiągnęła założony cel.

Można na koniec dodać, że rozprawa doktorska Pani mgr Nikoli Koczy jest dowodem ogromnej wiedzy na temat zasad kryminalizacji, jej konstytucyjnych standardów i problematyki zjawiska niealimentacji. Z pewnością przełożyła się ona na zaangażowanie w pisanie pracy doktorskiej, co widać po ilości zagadnień w niej poruszanych oraz wielopłaszczyznowości podjętych wątków.

Elementem pracy są także wykaz źródeł prawa, orzeczeń sądowych oraz szczegółowo opracowana bibliografia. Zostały one sporządzone zgodnie ze sztuką w tym przedmiocie.

5. Język i strona techniczna pracy

Praca napisana jest poprawnym językiem prawniczym. Zapis bibliograficzny także jest prawidłowy. Należy podkreślić, że praca jest napisana bardzo starannie w oparciu o powszechne zasady edycji tekstu naukowego. Zdarzają się pojedyncze nieścisłości językowe, jak np. użyty na s. 38 zwrot „projektodawca wprowadził w art. 209 § 4 i § 5 k.k.”. Projektodawca mógł jedynie zaproponować wprowadzenie, co myślę że jest oczywiste również dla samej Autorki. Język, jakim posługuje się Doktorantka jest precyzyjny, a pracę dobrze się czyta.

6. Konkluzja

Przedstawiona do recenzji **praca doktorska Pani mgr Nikoli Koczy pt. „Przestępstwo nie alimentacji w polskim prawie karnym. Zasadność utrzymywania karalności w art. 209 k.k.”** stanowi merytorycznie poprawne, wartościowe i kompleksowe opracowanie naukowe. Dlatego też, mimo podniesionych uwag, mających w części charakter spostrzeżeń polemicznych, nie mam wątpliwości, że recenzowana rozprawa **spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim, określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1571, 1871, 1897.), w szczególności stanowi oryginalną propozycję rozwiązania problemu naukowego.**

W związku z powyższym wnoszę o dopuszczenie pracy Pani mgr Nikoli Koczy do dalszych etapów postępowania w przewodzie doktorskim i jej publicznej obrony.